TALOUSVALIOKUNNALLE JA SIVISTYSVALIOKUNNALLE

MUSIC FINLANDIN ASIANTUNTIJALAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI YRITYSTEN MÄÄRÄAIKAISESTA KUSTANNUSTUESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA HE 79/2021 VP

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteamme lausuntonamme seuraavan:

1. ASIAN TAUSTA / MUSIIKKIALA

Tilastokeskuksen datan perusteella kulttuuri-ja taideala on yksi pahiten COVID-19 pandemiasta kärsineistä palvelualoista. Kulttuurialan tilannetta selvittäneet kyselyt tukevat näkemystä paikoin epätoivoisesta tilanteesta. Euroopan tekijänoikeusjärjestöjen kattojärjestö GESACin konsulttiyhtiö EY:lla teettämän tutkimuksen mukaan kulttuuriala menetti vuonna 2020 liikevaihdostaan 31 % eli 216 miljardia euroa. Pahiten kärsivät musiikki (-75 %) ja esittävät taiteet (-90 %).

Pohjoismaisen ministerineuvoston tilaamasta raportista ”*Covid-19-pandemiens effekter på kultursektoren i de nordiske landene”* (Nordisk Kulturfakta 2021:2) käy ilmi, että Suomi on tukenut pandemiasta kärsinyttä kulttuurialaa selvästi vähemmän kuin Tanska, Norja ja Ruotsi.

Selvityksessä analysoitiin Pohjoismaiden kulttuurisektorille suuntamaa tukea vuonna 2020. Suomi tuki vähiten kulttuurialaa sekä asukaslukuun suhteutettuna (per capita), että prosenttiosuutena bruttokansantuotteessa mitattuna.

Musiikkiala on kiitollinen lisätalousarviossa 2/2021 myönnetystä noin 213 miljoonan Euron tukipaketista. Tuki on kuitenkin myöhässä ja sen tarkoituksenmukaisessa kohdentamisessa sekä aikataulussa on musiikkialan näkökulmasta edelleen paljon haasteita. Tämä koskee musiikkialan näkökulmasta erityisesti kulttuurialan freelancereille myönnettävää tukea sekä musiikkialan yrityksille myönnettäviä tukia. Tästä syystä on ensiarvoisen tärkeää, että kulttuurialan näkemykset ja toimenpide-ehdotukset otetaan huomioon lakeja toimeenpantaessa ja maksatusaikataulusta tehdään mahdollisimman ketteriä.

Kulttuurialan toimijoiden saamien tukien kokonaisuutta tarkasteltaessa on myös huomioitava se, että erilaiset, muun muassa Business Finlandin myöntämät, innovaatiotuet eivät ole tukeneet nimenomaan kriisitilanteen perustoimintaa, joten niiden merkitys hätä- ja elvytysinstrumenttina on ollut erittäin heikko. Suuri osa myönnetyistä tuista on myönnetty ainoastaan toiminnan kehittämiseen. Osalla toimijoista pandemiatuet ovat kuitenkin menneet suurilta osin toimintakyvyn ylläpitoon, ja hakuvaiheessa hahmotellut hankkeet eivät ole lopulta toteutuneet suunnitellussa mittakaavassa nopeasti muuttuvan tilanteen vuoksi.

Lisäksi luovien alojen laaja kattokäsite ei kerro siitä, että nimenomaan kulttuurialalla on ollut valtava määrä väliinputoajia, joille tuet eivät ole sopineet. Kulta ry:n ekonomisti Leevi Saarela teettämän tutkimuksen mukaan 41% kulttuurialan toimijoista ei ollut saanut minkäänlaista tukea. Vaikka luku on viitteellinen, se kuvaa hyvin tukitoimien kohdentumisen haasteita sekä tukitoimien pirstoutumista eri toimijoiden vastuulle

Covid 19 -pandemian rajoitustoimenpiteistä johtuva ahdinko ei ole vain rakenteiden kriisi, se on erityisesti sisätöjen kriisi. Tästä syystä on ensiarvoisen tärkeää, että koko tapahtuma-alan verkosto ja sisällöntuotannon tekijät huomioidaan lakia kustannustuesta säädettäessä.

Kustannustuessa yleisötapahtumien järjestäjille täytyy huomioida tapahtumajärjestämisen todellinen aikajana ja resurssit sekä rohkaista niitä tapahtumajärjestäjiä, joilla vielä toukokuussa 2021 on realistisia mahdollisuuksia tapahtuman järjestämisen vaatimiin etupainotteisiin investointeihin sekä tapahtumasuunnittelun aikajänne, joka mahdollistaa kustannustuesta säädettävän lain valmistumisen odottamisen. Tuki tulee kohdentaa oikein tavalla, jolla se tosiasiallisesti mahdollistaa tapahtumien suunnittelun ja antaa todellista tukea riskienhallintaan sekä tukea toiminnan jatkumiseen vuoden 2021 jälkeen.

2. HUOMIOITA YRITYSTEN MÄÄRÄAIKAISESTA KUSTANNUSTUESTA ”YLEISÖTAPAHTUMIEN JÄRJESTÄJILLE

- *"Tapahtumatakuuta ei myönnetä säännöllisesti ympäri vuoden järjestettäviin tapahtumiin”*

  Esitämme, että tapahtumatakuun piiriin tulee ottaa myös ympärivuotinen tapahtumatoiminta, esimerkkeinä mainittakoon klubit ja konserttitalot.

  Elävän musiikin alan arvosta noin puolet muodostuu klubien ja konserttitalojen ympärivuotisesta konserttitoiminnasta. Tämä toiminta on jäämässä tapahtumatakuun ulkopuolelle. Klubien ja konserttitalojen sekä yksittäisten festivaalien ja konserttien toimintaa yhdistää kuitenkin niiden voimakas työllisyysvaikutus ja ennen kaikkea ammattilaisten verkosto. Myös kaikkien näiden tapahtumien alihankintaketju on monilta osin yhteinen. Sama artisti, ääniteknikko tai järjestyksenvalvoja voi työskennellä niin kesän suurkonserteissa ja festivaaleilla, kuin klubeilla ja konserttitaloissa muodostaen ansionsa pienistä puroista.

  Ympärivuotisen tapahtumatoiminnan sulkeminen pois tuen piiristä, yhdessä edelleen epäjohdonmukaisen, epäselvän ja aikaraameiltaan ennakoimattoman tapahtumien exit-planin kanssa, rampauttaa konserttijärjestäjien toimintaedellytykset sekä sulkee pois mahdollisuudet artistien ja alihankintaketjujen työllistämiseen.

  Musiikkitapahtumien toiminnan luonne on usein hyvin verkostomainen ja monen toimijan liikevaihto koostuu monista erilaisista toiminnan muodoista.

  Koronan vaikutukset tapahtumajärjestämiseen elävän musiikin alalla ovat yhteisiä niin yksittäisille festivaaleille, kuin ympärivuotista konserttitoimintaa järjestäville toimijoillekin. Niin festivaalien kuin säännöllisten konserttien järjestäminen tapahtuu edelleen erittäin epävarmassa toimintaympäristössä. Molempia säätelevät samat lait ja rajoitukset. Niin kauan kuin koko toimialaa rajoitetaan samoilla rajoituksilla, on sitä myös tuettava tasa-arvoisesti.

- *"Myönnetyn tapahtumatakuun perusteella tapahtumanjärjestäjälle korvataan takuuehtojen mukaisesti lain nojalla tai viranomaisen määräyksen vuoksi peruuntuneen tapahtuman järjestämisestä aiheutuneista ja ennakkoon ilmoitetuista toteutuneista kustannuksista 85 prosenttia. Valtiokonttoriin ilmoitetulle tapahtumanjärjestäjän alihankkijalle korvataan 85 prosenttia niistä toteutuneista kustannuksista, joista se ei ole saanut suoritusta tapahtumanjärjestäjältä.”*

  Toteutuneiden kustannusten vaatimus on lakiesityksessä esitetyn kaltaisena ongelmallinen. Sekä järjestäjien että alihankintaketjun tekemä ennakkotyö tulee huomioida ”toteutuneena

kustannuksena” huolimatta siitä, että alihankkija ei ole sitä laskuttanut järjestäjältä. Musiikkitapahtumien luonteen mukaisesti suunnittelutyö useimmiten sisältyy kustannusten kokonaisuuteen eikä varsinaista ennakkotyötä laskuteta erikseen.

- *"Olennaisesti suunniteltua pienempänä toteutuneella tapahtumalla tarkoitetaan tapahtumaa, joka on voitu toteuttaa lain tai viranomaisen kokoontumista rajoittavan määräyksen vuoksi siten, että tapahtumaan on voinut osallistua enintään 85 prosenttia tapahtuman suunnitellusta osallistujamäärästä.”*

  Kiitämme siitä, että osallistujamäärän enimmäismäärä on nostettu 50 prosentista 85 prosenttiin. Tämä on tärkeä muutos.

- *Tapahtuma katsotaan peruuntuneeksi lain tai viranomaisen määräyksen vuoksi myös, jos korkeintaan 60 päivää ennen tapahtuman järjestämistä on voimassa järjestämisen estävä rajoitus. Tämä aika katsotaan tarpeelliseksi lieventämään mahdollisesti nopeasti muuttuvasta pandemiatilanteesta johtuvaa epävarmuutta.*

  Esitämme, että peruntumisen aikajänne nostetaan 90 päivään 60 päivän sijaan. Ehdotettu 60 päivää on tapahtumasuunnittelun kannalta täysin riittämätön, eikä lievennä epävarmuutta riskienhallintaa helpottavalla tavalla.

- Huomio tapahtumatakuun myöntöperusteisiin / tapahtuma kulttuuritapahtumien luonne ja sisältömuutokset

  Tapahtumatakuun myöntöperusteissa tulisi huomioida myös sellaiset tapahtumat, jotka joudutaan perumaan koronan aiheuttamista ohjelmistomuutoksista johtuen. Erityisesti kansainvälisen ohjelmiston ja pääesiintyjien äkillisten muutosten juurisyyt voivat tulevan kesän osalta olla monilta osin koronapandemiassa, matkustuskielloissa, karanteenivaatimuksissa jne. Tämä on alallamme aito ongelma - tapahtumat joiden lipunmyynti nojaa ulkomaisiin artisteihin voivat joutua tulevan kesän aikana sen tilanteen eteen, että ohjelmasta iso osa peruuntuu, kun ulkomaisten artistien maahantulosta ei saada varmuutta ja kiertueita perutaan koko Euroopassa.

  Jotta takuutuki toimisi aidosti riskinhallintaa parantavana ja toimintaedellytyksiä edistävänä tukena ja terveen liiketoiminnan moottorina tapahtumajärjestäjille, tulisi sen huomioida tapahtumatoimialan ja elävän musiikin sektorin toimintamekanismit. Kansainväliset esiintyjät ja niiden esiintymisten reunaehdot vaikuttavat koronatilanteessa järjestämisen mahdollisuuksiin melkein yhtä paljon, kun koronarajoitukset. Tuen jakamisen ehtona ei täten voi olla pelkkä suora kielto valtion toimesta vaan oleelliset ohjelmiston muutokset oikeuttaisivat myös tukeen.

3. HALLITUKSEN EXIT-STRATEGIA (Esityksen kohta 1.2.)

"Lisäksi huomioon olisi otettava vastuullisten tapahtumien periaatteet, jotka ovat valmistuneet joulukuussa 2020 opetus- ja kulttuuriministeriön turvalliset tapahtumat -työryhmän työnä. Opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa laatii tarkemman ohjeistuksen rajoitusten purkamisesta eri vaiheissa.”

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulliset periaatteet tulee viipymättä päivittää ajantasaiseksi ja lainsäädäntöä vastaavaksi, jotta ne olisivat tosiasiallisesti tapahtumajärjestäjien noudatettavissa. Vastuullisten tapahtumien periaatteiden sisältö on keskeneräistä ja joiltain osin jo vanhentunutta.

Ohjeiden noudattamisen vaatimuksen sitominen osaksi tukea on kohtuutonta tilanteessa, jossa ohjeet eivät kaikilta osin noudata lain sisältöjä.

On myös erittäin tärkeää varmistaa vihdoin se, että kulttuuri- ja tapahtuma-alaa kohdellaan tasa-arvoisesti muiden toimialojen kanssa. Kulttuuri- ja tapahtuma-alan ammattimaiset järjestäjät ovat jo kesällä 2020 sopeutuneet tilanteeseen ja kehittäneet tapoja toimia terveysturvallisesti. Kesän ja syksyn 2020 aikana ammattimaisesti järjestetyistä kulttuuritapahtumista ei raportoitu yhtään koronatartuntaketjua.

Hallituksen exit-strategia ja epidemian tasoihin liittyvää automatiikka on selkeää ja ymmärrettävää. Ongelma on kuitenkin komentoketju epäselvyys ja paikallisviranomaisten toiminnan epäjohdonmukaisuus ja mielivaltaisuus, muun muassa se, että määräyksiä jalkauttavat aluehallintovirastot eivät noudata hallituksen ohjeita. Mainittakoon esimerkkinä Etelä-Suomen aluehallintovirasto, joka tiedotti perjantaina 7.5.2021 kuuden hengen kokoontumisrajoituksen jatkuvan kesäkuuhun asti – samaan aikaan muun muassa Helsingin Casinolle on mahdollista ottaa sisään 350 henkilöä. Musiikkiala ei, edellä esitettyyn esimerkkiin viitaten, kuitenkaan kannata eri alojen vastakkainasettelua, vaan vaatii nimenomaan eri elinkeinonharjoittajien tasavertaista kohtelua.

Esitetty ennakollisen maksusitoumuksen kaltainen kustannustuki on musiikkialan tapahtumajärjestäjille tarpeellinen ja laki siitä tulee saattaa voimaan viipymättä. Sen rinnalla on kuitenkin olennaista tarkastella konkreettista suunnitelmaa tapahtumien avaamisesta ja estää keväästä 2020 saakka jatkunut eri sektoreiden elinkeinotoimintaa eriarvoistava ja kansakunnan henkistä lamaantumista edistävä mielivaltainen kulttuuritapahtumatoiminnan estäminen.

Helsingissä 9.5.2021

Kaisa Rönkkö
Toiminnanjohtaja, Music Finland
puh. 0408674216 / kaisa.ronkko@musicfinland.fi

Urho Kekkosen katu 2 C / 00100 Helsinki, Finland / musicfinland.fi